

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13.06.1997, sp. zn. 11 To 26/97, ECLI:CZ:VSPH:1997:11.TO.26.1997.1

Číslo: 35/1999

Právní věta: V případě neoprávněného užití vojenské autocisterny k odčerpání pohonných hmot, které byly pachateli svěřeny k přepravě, je možný jednočinný souběh trestného činu porušování služebních povinností podle § 288a odst. 2, alinei první, tr. zák. (neoprávněná jízda s autocisternou) s trestným činem zpronevěry podle § 248 tr. zák. (odčerpání převážených pohonných hmot).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 13.06.1997

Spisová značka: 11 To 26/97

Číslo rozhodnutí: 35

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Porušování služebních povinností

Předpisy: 140/1961 Sb. § 248
§ 288a odst. 2 alinea první

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Praze k odvolání obžalovaných Z. R., P. Ch. a J. V. zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 2. 1997 sp. zn. 45 T 6/96 v odsuzující části v celém rozsahu a za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. znovu sám rozhodl o vině a trestu těchto obžalovaných a o náhradě škody.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 3. 2. 1997 sp. zn. 45 T 6/96 byli obžalovaní Z. R., J. V. a P. Ch. uznáni vinnými trestnými činy zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a porušování služebních povinností podle § 288a odst. 1, 2, odst. 3 písm. a), b) tr. zák. a obžalovaný P. Ch. dále též trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. Za to jim byly uloženy úhrnné tresty odnětí svobody v trvání šesti a půl roku u obžalovaného Z. R., čtyř a půl roku u obžalovaného P. Ch. a v trvání čtyř let u obžalovaného J. V. Pro výkon těchto trestů byli zařazeni do věznice s ostrahou. Dále byla obžalovanému P. Ch. uložena povinnost zaplatit společně a nerozdílně s odsouzeným L. K. poškozenému Vojenskému útvaru v P. částku 9926 Kč, přičemž se zbytkem nároku na náhradu škody byl poškozený odkázán na občanskoprávní řízení. Podle zjištění napadeného rozsudku se trestné činnosti dopustili tak, že "obžalovaný Z. R. jako voják z povolání Vojenského útvaru v P., ve funkci velitele skupiny skladování a přepravy pohonných hmot, od října 1994 do 14. 11. 1994 postupně jako velitel vojenské autocisterny přečerpával nejméně 2x v obci Š. a 2x

v obci T. neoprávněně pro O. B. celkem nejméně 49 500 litrů čistého leteckého petroleje PL-6, určeného pro provoz vojenských letadel, čímž způsobil škodu ve výši nejméně 723 690 Kč; obžalovaný P. Ch. jako voják z povolání Vojenského útvaru v P. ve funkci správce skladu pohonných hmot a obžalovaný J. V. jako voják základní vojenské služby ve funkci řidiče autocisterny určené pro svoz čistého leteckého petroleje dne 16. 11. 1994 a v přesně nezjištěném dni krátce předcházejícím společně z vojenské autocisterny neoprávněně přečerpali nejméně 2x v obci Š. a 1x v obci T. pro O. B. celkem nejméně 39 500 litrů čistého leteckého petroleje PL-6, určeného pro provoz vojenských letadel, čímž způsobili škodu ve výši nejméně 577 490 Kč.; obžalovaný. P. Ch. v časovém rozmezí od 15. 10. 1994 do 15. 11. 1994 v P. 9, v objektu vojenského útvaru po odstranění pečeti na hrdlech nádrží cisternových vozidel odcizil společně s I. K. nejméně 150 litrů čistého leteckého petroleje PL-6 a z nádrží nákladních automobilů nejméně 550 litrů motorové nafty NM-35, čímž způsobil škodu ve výši nejméně 9926 Kč”.

Naproti tomu městský soud dále rozhodl tak, že se obžalovaný Z. R. podle § 226 písm. c) tr. ř. zprošťuje obžaloby pro skutek, jehož se měl dopustit tím, že v časovém rozmezí od 8. 7. 1993 do 29. 9. 1993 v Praze, ve vojenském útvaru P. jako velitel autocisterny přikázal řidiči vojínu D. L., aby nejméně v osmi případech před meziskladem pohonných hmot v H. P. přečerpal nejméně 151 500 litrů čistého leteckého petroleje do autocisteren ČSAD P., čímž vojenskému útvaru způsobil škodu ve výši 2 181 600 Kč.

Všichni tři obžalovaní podali proti tomuto rozsudku bezprostředně po jeho vyhlášení odvolání, které později prostřednictvím svých obhájců odůvodnili.

Státní zástupce ani jiné oprávněné osoby odvolání nepodali.

Obžalovaný Z. R. podal odvolání do výroku o trestu citovaného rozsudku. V jeho odůvodnění především poukázal na to, že použitelnost věcných prostředků armády fakticky narušena nebyla, a proto společenská nebezpečnost trestného činu není tak velká, jak ji popsal soud prvního stupně. Poukázal na svoji bezúhonnost a na to, že je velmi mladý, založil rodinu, řádně pracuje jako brigádník, jezdí se sanitním vozem a je činný ve sportovní organizaci. Za činnost, kterou doznal, je připraven nést důsledky, avšak nepodmíněný trest je trestem nepřiměřeným, byť údajná škoda byla značná, avšak poškozený ji fakticky nikdy nepocítil. Z výše uvedených důvodů proto navrhl, aby odvolací soud změnil výrok soudu prvního stupně ohledně uloženého trestu s tím, že není nezbytné použít § 40 tr. zák. o mimořádném snížení trestu odnětí svobody, neboť v rámci ukládání úhrnného trestu je možno uložit trest s podmíněným odkladem jeho výkonu. Obžalovaný Z. R. dále navrhl, aby mu byl současně uložen trest peněžitý v přiměřené výši a s přiměřenými měsíčními splátkami. Dne 6. 6. 1997 obžalovaný Z. R. doručil prostřednictvím své obhájkyne záruky za jeho nápravu, které nabídly organizace fotbalový oddíl V. D., Nemocnice K., Autodoprava S. a které současně s poukazem na ustanovení § 5 tr. ř. žádají o umožnění účasti jejich zástupce při projednání věci. Odvolání obžalovaného P. Ch. směřuje do výroku o vině i do výroku o trestu. Podle názoru obžalovaného soud prvního stupně pochybil, když jeho jednání v rozsudku právně kvalifikoval i jako trestný čin porušování služebních povinností podle § 288a odst. 1, 2, odst. 3 písm. a), b) tr. zák. S ohledem na množství pohonných hmot ve skladech, přípustnou normu ztratit a množství vyvážené nafty k útvarům, nemohlo množství zpronevěřené nafty podstatně snížit její použitelnost ani bojeschopnost útvaru. Některé znaky tohoto činu jsou konzumovány ustanovením § 248 tr. zák. Uložený trest je podle obžalovaného nepřiměřeně přísný a neodpovídající stupni společenské nebezpečnosti jeho činů. Soud dostatečně nepřihlédl zejména k jeho doznání na samém začátku vyšetřování, pomoc při objasňování celkové trestné činnosti a k jeho upřímné lítosti. Obžalovaný P. Ch. proto navrhl, aby Vrchní soud v Praze přezkoumal správnost právní kvalifikace v bodě II. napadeného rozsudku a právní kvalifikaci podle § 288a odst. 1, 2, 3 tr. zák. vypustil. Navrhl rovněž, aby mu po zrušení výroku o trestu byl uložen trest nižší. Obžalovaný J. V. svým odvoláním napadl rozsudek ve výroku o trestu, neboť trest, který mu byl uložen, považuje za nepřiměřeně přísný. Městský soud podle jeho názoru nepřihlédl při

výměře trestu k polehčujícím okolnostem (§ 33 tr. zák.). Pokud některé okolnosti v úvahu vzal, nepromítlo se to náležitě do výše trestu. Soud pouze konstatoval, že obžalovaný nebyl profesionálním vojákem a že na účet poškozeného vojenského útvaru odeslal částku 50 000 Kč, což svědčí o jeho upřímné lítosti. Tuto skutečnost soud nezhodnotil. Stejně tak se soud nezabýval tím, že byl ke spolupráci s O. B. donucen. Domnívá se proto, že byl pod vlivem hrozby a nátlaku, jak to má na mysli ustanovení § 33 písm. d) tr. zák. Městský soud nevzal dále zřetel na to, že se obžalovaný J. V. k trestné činnosti doznal a při hlavním líčení uvedl ve svůj neprospěch, že se nejednalo o petrolej odkalený, ale čistý. Nepřihlédl k dosavadní bezúhonnosti obžalovaného a nezabýval se zárukou nabídnutou Sborem dobrovolných hasičů v Z. Soud dále určil vyšší způsobené škody s ohledem na maximální množství uváděné obžalovaným, a to 39 500 litrů petroleje. Při hlavním líčení však bylo konstatováno, že ze zadržené cisterny bylo vypuštěno pouze necelých 23 000 litrů, takže spolu s 10 000 litry přečerpanými do stabilní nádrže je celkové množství zpronevřené petroleje nikoliv 39 500 litrů, ale necelých 33 000 litrů. Pokud jde o trestný čin podle § 288a odst. 1, 2, odst. 3 písm. a), b) tr. zák., není v bodě V. odůvodnění rozsudku uvedeno, jakými úvahami se soud řídil. Kromě toho je otázkou, zdali vůbec ke snížení použitelnosti uvedených prostředků došlo s ohledem na celkové množství uskladněného leteckého petroleje. Ze všech těchto důvodů se obžalovaný J. V. domnívá, že mu byl uložen trest nepřiměřeně přísný a že bylo možné přihlédnout k nabídnuté záruce. Navrhl proto, aby odvolací soud zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu a uložil mu trest mírnější a jeho výkon podmíněně odložil. Vrchní státní zástupce v Praze ve svém vyjádření k podaným odvoláním, pokud jde o právní kvalifikaci trestné činnosti obžalovaných, zdůraznil, že soud prvního stupně pochybil, když jednání obžalovaných kvalifikoval i podle odst. 1 a odst. 3 § 288a tr. zák. Zpronevěra leteckého petroleje byla kvalifikována podle § 248 tr. zák., přičemž toto jednání nelze současně hodnotit jako podstatné snížení použitelnosti věcných prostředků podle § 288a odst. 1 tr. zák.

Vrchní soud v Praze přezkoumal v souladu s ustanovením § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků, proti nimž mohli obžalovaní podat odvolání. Přezkoumal i správnost postupu řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, přihlížíje přitom i k možným vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, a dospěl k těmto závěrům:

Pokud jde o správnost postupu řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, nezjistil senát vrchního soudu takové vady, které by podstatně ovlivnily objasnění věci nebo právo obhajoby v neprospěch obžalovaných, spíše naopak.

Při zkoumání otázky, zda byl ve věci zjištěn skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který byl nezbytný pro rozhodnutí (§ 2 odst. 5 tr. ř.), a otázky, zda soud prvního stupně hodnotil důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu, se vrchní soud musel řídit zásadou zákazu změny k horšímu (tzv. zákaz reformationis in peius). Podle § 259 odst. 3 tr. ř. může totiž v neprospěch obžalovaného odvolací soud změnit napadený rozsudek jen na podkladě odvolání státního zástupce, jež bylo podáno v neprospěch obžalovaného (ve výroku o náhradě škody také na podkladě odvolání poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody).

Jak vyplývá z výroku o vině napadeného rozsudku a pak i z jeho odůvodnění, "soud stanovil rozsah viny všech obžalovaných v míře, o níž neměl důvod pochybovat, v míře nižší, než byla žalovaná, v míře blízké se tomu rozsahu viny, který všichni obžalovaní po více než dvou letech po události doznali v hlavním líčení", ... i když "lze konstatovat, že podezření o rozsahu viny převyšující soudem stanovenou míru zajisté nebylo rozptýleno...".

Vrchní soud přezkoumáním věci zjistil, že trestná činnost, pro kterou byli všichni tři obžalovaní uznáni vinnými, jim byla nepochybně opatřenými a provedenými důkazy prokázána.

Pokud jde o hodnocení skutkových zjištění týkajících se odsuzující částku rozsudku, odkazuje vrchní soud na podrobné odůvodnění rozsudku Městského soudu v Praze, které nepovažuje za nutné v ničem doplnit.

Změn ve skutkových zjištěních se v konečném důsledku nedomáhá ani žádný z obžalovaných.

Důvod, pro který bylo nutné zrušit odsuzující část rozsudku, spočívá v odlišném názoru vrchního soudu na právní kvalifikaci jednání obžalovaných.

Zrušil-li pak vrchní soud výrok o vině, zrušil zároveň celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které mají ve výroku o vině svůj podklad (§ 258 odst. 2 tr. ř.).

Zásadní otázkou, kterou pak musel senát vrchního soudu řešit, byla otázka správnosti použité právní kvalifikace.

Pokud Městský soud v Praze jednání všech tří obžalovaných kvalifikoval jako trestný čin zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., postupoval v naprostém souladu se zákonem. Tato právní kvalifikace byla v napadeném rozsudku odůvodněna dostatečně a vrchní soud na toto odůvodnění odkazuje.

Tak, jak byl skutkový stav zjištěn městským soudem, však lze podle stanoviska vrchního soudu jednání všech tří obžalovaných právně kvalifikovat pouze v jednočinném souběhu s trestným činem podle § 288a odst. 2 tr. zák., když bez oprávnění užili věcného prostředku větší hodnoty k účelu, pro který není určen. Prostředkem větší hodnoty (461 320 Kč) byla však pouze autocisterna, a nikoliv i zpronevěřený petrolej, který do toho byl nesprávně městským soudem zahrnut.

K právní kvalifikaci podle § 288a odst. 1 tr. zák. se senát vrchního soudu nepřiklonil v podstatě z toho důvodu, že v daném případě nepovažuje zpronevěru nejméně 49 500 litrů čistého leteckého petroleje obžalovaným Z. R., resp. nejméně 39 500 litrů obžalovaným i R. Ch. a J. V. za podstatné snížení použitelnosti pohonných hmot při ročním plánovaném limitu 8 000 000 litrů.

Právní kvalifikaci podle § 288a odst. 3 písm. a) tr. zák. nelze pak použít z toho důvodu, že použitím autocisterny obžalovaní přímo neopatřili sobě ani jinému značný prospěch.

Způsobení značné škody je navíc vyjádřeno v právní kvalifikaci podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., a proto není namístě jednání obžalovaných právně kvalifikovat ani podle § 288a odst. 3 písm. b) tr. zák.

Z těchto důvodů vrchní soud výrok o vině napadeného rozsudku zrušil a sám rozhodl o vině obžalovaných tak, že z výše již naznačených důvodů je uznal vinnými trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a trestným činem porušování služebních povinností podle § 288a odst. 2 tr. zák. a obžalovaného P. Ch. též trestným činem krádeže podle § 247 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. Dále se pak vrchní soud zabýval otázkou uložení trestu a rozhodnutím o náhradě škody.